
Οι επιπτώσεις της PSD στις επιχειρήσεις και τις τράπεζες

Κώστας Ταβλαρίδης
Διευθυντής
Διεύθυνση Συστημάτων Πληρωμών
Ελληνική Ένωση Τραπεζών

Εισαγωγή

Λίγοι μόνο μήνες έχουν απομείνει μέχρι το Νοέμβριο του 2009 οπότε αναμένεται ότι η Οδηγία για τις πληρωμές στην εσωτερική αγορά, γνωστή και ως PSD (Payment Systems Directive), θα γίνει εθνικό δίκαιο στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν δεσμευθεί για την έγκαιρη εφαρμογή της και βρίσκονται στη διαδικασία της μεταφοράς της στο εθνικό τους δίκαιο. Με ελάχιστες εξαιρέσεις αναμένεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των κρατών μελών θα τηρήσει ως ημερομηνία έναρξης εφαρμογής της Οδηγίας την 1^η Νοεμβρίου 2009.

Σκοπός της οδηγίας είναι :

- Η δημιουργία ενός ενιαίου ρυθμιστικού πλαισίου για τις πληρωμές ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της δημιουργίας του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Πληρωμών (SEPA), διασφαλίζοντας στους πολίτες και τις επιχειρήσεις ότι θα μπορούν να κάνουν όλα τα είδη των εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης πληρωμών τόσο εύκολα, οικονομικά και με ασφάλεια, όσο τις πραγματοποιούν σήμερα σε εθνικό επίπεδο.
- Η δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού στα κράτη μέλη και η ενίσχυση του ανταγωνισμού.
- Η ενίσχυση της προστασίας των καταναλωτών και η βελτίωση της διαφάνειας των όρων και της τιμολόγησης των πληρωμών.
- Η βελτίωση της ποιότητας και της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών υπηρεσιών πληρωμών.

Η Οδηγία είναι μια φιλόδοξη νομοθετική πρωτοβουλία που καλύπτει όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφορά συναλλαγές πληρωμών σε κάθε νόμισμα των κρατών μελών και επηρεάζει σημαντικά τον τρόπο λειτουργίας τόσο των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών (τράπεζες, συστήματα εκκαθάρισης και συμψηφισμού συναλλαγών κ.λ.π.), όσο και των χρηστών των υπηρεσιών πληρωμών.

Δεδομένου ότι το χρονικό διάστημα που απομένει μέχρι το Νοέμβριο είναι ελάχιστο και ακόμη δεν έχουμε δει το κείμενο του νόμου με τον οποίο η Οδηγία θα ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο, αναρωτιέται κανείς κατά πόσον οι πάροχοι των υπηρεσιών πληρωμών αλλά και οι χρήστες θα είναι έτοιμοι εγκαίρως για την εφαρμογή του νόμου.

Από ότι γνωρίζουμε σημαντικός αριθμός τραπεζών της χώρας μας έχει ήδη συστήσει ομάδες εργασίας οι οποίες μελετούν το κείμενο της Οδηγίας και εξετάζουν τις επιπτώσεις που θα έχει τόσο στις εσωτερικές λειτουργίες της τράπεζας, όσο και στις σχέσεις της τράπεζας με την πελατεία της. Το αυτό συμβαίνει βεβαίως και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο όπου μια έρευνα που έγινε από την εταιρεία PSE Consulting απεκάλυψε ότι το σύνολο σχεδόν των ευρωπαϊκών τραπεζών θεωρούν ότι λόγω της καθυστερημένης ένταξης της Οδηγίας στο δίκαιο των κρατών μελών ελάχιστες τράπεζες θα είναι πραγματικά έτοιμες για την πλήρη υιοθέτηση των προβλέψεων της Οδηγίας το Νοέμβριο του 2009.

Ακόμη μικρότερο είναι το επίπεδο ενημέρωσης και προετοιμασίας για την εφαρμογή της Οδηγίας από τους χρήστες των υπηρεσιών πληρωμών. Έχουμε υπόψη μας ότι οι τράπεζες σε συνεργασία με την εταιρεία ΔΙΑΣ έχουν ήδη αρχίσει σειρά επαφών με στόχο την ενημέρωση μεγάλων επιχειρήσεων του Δημοσίου και του Ιδιωτικού τομέα, προκειμένου οι τελευταίες να προσαρμόσουν έγκαιρα τα συστήματα τους στις επερχόμενες ρυθμίσεις που επιβάλλει τόσο η Οδηγία, όσο και τα νέα συστήματα μεταφοράς πιστώσεων και αμέσων χρεώσεων που αναπτύχθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πληρωμών και θα συμβάλουν στη δημιουργία του SEPA.

Η καθυστέρηση στην ένταξη της Οδηγίας στο δίκαιο των κρατών μελών προβληματίζει έντονα τις ευρωπαϊκές τράπεζες όσον αφορά τις επαπειλούμενες κυρώσεις από τις ρυθμιστικές αρχές για τη μη έγκαιρη προσαρμογή των συστημάτων και των διαδικασιών τους στις προβλέψεις της Οδηγίας και ελπίζουν ότι θα υπάρξει μια επιείκεια των ρυθμιστικών αρχών των κρατών μελών για ένα διάστημα κάποιων μηνών όσον αφορά την επιβολή κυρώσεων για τη μη συμμόρφωση.

Ποιες είναι οι σημαντικότερες επιπτώσεις της PSD για τις τράπεζες

Οι σημαντικότερες επιπτώσεις της PSD για τις τράπεζες είναι μεταξύ των άλλων η σημαντική αύξηση του ανταγωνισμού και η ανάγκη τροποποίησης των συμβάσεων που έχουν με την πελατεία τους προκειμένου να εξασφαλισθούν οι επιβαλλόμενες από την Οδηγία ρυθμίσεις που αφορούν :

- την ορθή διαχείριση των λογαριασμών από ή προς τους οποίους εκτελούνται πληρωμές,
- την ανάγκη μεγαλύτερης διαφάνειας και πληροφόρησης της πελατείας,
- τη μείωση του χρόνου εκτέλεσης της συναλλαγής,
- τη δυνατότητα επιστροφής χρημάτων σε αμφισβητούμενη συναλλαγή και
- τον προσδιορισμό της ημερομηνίας αξίας για την έναρξη υπολογισμού των τόκων επί των κεφαλαίων με τα οποία χρεώνεται ή πιστώνεται ένας λογαριασμός πληρωμών.

Η αύξηση του ανταγωνισμού στην αγορά των υπηρεσιών πληρωμών για τις τράπεζες της χώρας μας αναμένεται να προέλθει τόσο από την είσοδο στην αγορά των υπηρεσιών πληρωμών των Ιδρυμάτων Πληρωμών τα οποία θα δημιουργηθούν στα πλαίσια των σχετικών προβλέψεων της Οδηγίας, όσο και από τις μεγάλες πολυεθνικές τράπεζες.

Τα Ιδρύματα Πληρωμών είναι ενδεχόμενο να ιδρυθούν σε οποιοδήποτε κράτος μέλος και να παρέχουν στη χώρα μας υπηρεσίες πληρωμών, ανταγωνιστικές εκείνων που προσφέρουν οι τράπεζες, ενώ είναι ήδη γνωστό ότι μεγάλες πολυεθνικές τράπεζες όχι μόνο θα προσπαθήσουν, προσφέροντας πρωτοποριακά προϊόντα και υπηρεσίες πληρωμών σε εξαιρετικά ανταγωνιστικές τιμές, να προσελκύσουν για την παροχή υπηρεσιών πληρωμών τις μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας, αλλά και φορείς που μέχρι σήμερα παραδοσιακά εξυπηρετούντο μόνο από ελληνικής προέλευσης τράπεζες.

Η ανάγκη τροποποίησης των συμβάσεων και των όρων των συναλλαγών με τις οποίες παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών θα επιφέρει επιχειρηματικές, λειτουργικές και μηχανογραφικές αλλαγές στις τράπεζες και εντελώς ενδεικτικά αναφέρουμε τα εξής :

Ορθή διαχείριση των λογαριασμών από ή προς τους οποίους εκτελούνται πληρωμές

Η PSD προβλέπει ότι υπάρχουν λογαριασμοί πληρωμών από τους οποίους εκκινούν και προς τους οποίους κατευθύνονται οι συναλλαγές πληρωμών. Επιπλέον, προβλέπει ότι ο πελάτης δικαιούται εξειδικευμένη πληροφόρηση για τις συναλλαγές πληρωμών οι οποίες εκκινούν ή καταλήγουν στους λογαριασμούς αυτούς.

Εφόσον θεωρηθεί ότι στους λογαριασμούς πληρωμών εντάσσονται και οι λογαριασμοί ταμειευτηρίου, αυτό θα πρέπει να αντιμετωπισθεί τόσο συμβατικά, όσο και λειτουργικά από τις τράπεζες.

Η ανάγκη μεγαλύτερης διαφάνειας και πληροφόρησης της πελατείας

Η PSD προβλέπει την ανάγκη συγκεκριμένης πληροφόρησης του εντολέα και του δικαιούχου μιας συναλλαγής πληρωμών τόσο πριν όσο και μετά την εκτέλεση της συναλλαγής. Πρέπει να παρατηρήσουμε ότι πολύ λίγες τράπεζες σήμερα καλύπτουν αυτές τις απαιτήσεις και φυσικά αυτό θα τους επιβάλλει σημαντικές οργανωτικές και διαχειριστικές αλλαγές με το ανάλογο κόστος. Είναι ενδεχόμενο να απαιτηθεί η ανάπτυξη online πληροφοριακών συστημάτων που θα δώσουν στους υπαλλήλους που κάθονται στα γκισέ των τραπεζών τις δυνατότητες να πληροφορούν την πελατεία τους. Επίσης θα υπάρξει η ανάγκη της αναλυτικής πληροφόρησης της πελατείας για κάθε είδους εύλογης επιβάρυνσης που θα επιβάλλετε επί της πράξης πληρωμής, τόσο πριν, όσο και μετά την εκτέλεσή της.

Σύμφωνα με την Οδηγία η τράπεζα θα πρέπει να ενημερώνει τον πελάτη της για τα έξοδα που εκείνη θα του επιβάλει για να εκτελέσει την εντολή αλλά επίσης θα πρέπει να τον πληροφορήσει αν ενεργεί ως τράπεζα του δικαιούχου και για τα έξοδα που θα καταβάλει ο δικαιούχος για να εισπράξει το ποσό της πληρωμής. Αυτό έχει οδηγήσει ή θα πρέπει εγκαίρως να οδηγήσει τις τράπεζες σε διμερείς συμφωνίες προκειμένου να γνωρίζουν τις τυχόν επιβαρύνσεις και να διαμορφώσουν τα σχετικά τιμολόγια.

Η μείωση του χρόνου εκτέλεσης της συναλλαγής

Η πληρωμή πρέπει να πιστώνεται στο λογαριασμό του δικαιούχου από την τράπεζά του μέχρι το τέλος της επόμενης εργάσιμης ημέρας από την ημέρα που η εντολή παρελήφθη από την τράπεζα του πληρωτή. Έως την 1η Ιανουαρίου 2012, ο πληρωτής και η τράπεζα του μπορούν να συμφωνούν διαφορετική προθεσμία που δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τρεις εργάσιμες ημέρες.

Η διάταξη αυτή θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές όχι μόνο στη βελτίωση του χρόνου πραγματοποίησης των εντολών πληρωμής αλλά και θα επιβάλλει και τροποποίηση των συμβάσεων που έχουν συνάψει οι τράπεζες με επιχειρήσεις του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και οι οποίες προβλέπουν διακράτηση των χρημάτων από τις τράπεζες για κάποιο χρονικό διάστημα. Επίσης οι τράπεζες θα πρέπει να διασφαλίζουν, κάνοντας τους αναγκαίους ελέγχους, ότι κατά την παραλαβή της εντολής έχουν στη διάθεσή τους όλες τις αναγκαίες πληροφορίες που θα τους επιτρέψουν την έγκαιρη διεκπεραίωση της εντολής.

Η δυνατότητα επιστροφής χρημάτων σε αμφισβητούμενη συναλλαγή

Σύμφωνα με το Άρθρο 63 της Οδηγίας ο πληρωτής μπορεί να ζητήσει την επιστροφή των χρημάτων από την τράπεζά του, για κάθε συναλλαγή η οποία αντιστοιχεί σε εγκεκριμένη πράξη πληρωμής η οποία κινήθηκε από δικαιούχο ή μέσω αυτού, εντός οκτώ εβδομάδων από την ημερομηνία χρέωσης των χρηματικών ποσών.

Σήμερα κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται στα εκατομμύρια των παγίων εντολών με τις οποίες συμπολίτες μας έχουν εξουσιοδοτήσει τις τράπεζες τους να χρεώνουν λογαριασμούς τους για την εξόφληση υποχρεώσεων που έχουν κυρίως έναντι των ΔΕΚΟ ή και άλλων οφειλών τους από κάρτες και δάνεια. Η αλλαγή αυτή θα είναι πολύ σημαντική και θα απαιτήσει σειρά ενεργειών για την κατάρτιση νέων συμβάσεων και διαδικασιών για την εξυπηρέτησή της.

Ο προσδιορισμός της ημερομηνίας αξίας για την έναρξη υπολογισμού των τόκων επί των κεφαλαίων με τα οποία χρεώνεται ή πιστώνεται ένας λογαριασμός πληρωμών

Σύμφωνα με το Άρθρο 73 της Οδηγίας η ημερομηνία αξίας (valeur) για την πίστωση του λογαριασμού πληρωμών του δικαιούχου είναι το αργότερο η εργάσιμη ημέρα κατά την οποία πιστώνεται ο λογαριασμός της τράπεζας του δικαιούχου με το ποσό της πράξης πληρωμής. Η τράπεζα του δικαιούχου θα φροντίζει ώστε το ποσό της πράξης πληρωμής να είναι στη διάθεση του δικαιούχου αμέσως μόλις ο λογαριασμός της τράπεζας του δικαιούχου πιστωθεί με το ποσό της πράξης πληρωμής.

Επίσης η ημερομηνία αξίας για τη χρέωση του λογαριασμού πληρωμών του πληρωτή δεν θα είναι προγενέστερη του χρονικού σημείου κατά το οποίο γίνεται η χρέωση του εν λόγω λογαριασμού πληρωμών με το ποσό της πράξης πληρωμής.

Σύμφωνα με τα προηγούμενα περιορίζετε η δυνατότητα των τραπεζών να αποκομίζουν κέρδη ή ακόμη και να αμείβονται από την εκμετάλλευση των διαθέσιμων κεφαλαίων της πελατείας τους για τις πράξεις πληρωμών, όπως προβλέπεται σήμερα σε σειρά συμβάσεων που έχουν οι τράπεζες με την πελατεία τους.

Ένα άλλο θέμα που ενδεχομένως θα κληθούν να αντιμετωπίσουν οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες είναι ότι η Οδηγία δίνει τη δυνατότητα της διαφοροποίησης των κρατών μελών όσον την υιοθέτηση ή όχι αρκετών διακριτικών ευχερειών που παρέχονται από την Οδηγία, πράγμα που σημαίνει ότι είναι πιθανό να υπάρχει ανάγκη και οι σχετικές υποδομές εξυπηρέτησης της πελατείας της τράπεζας να πρέπει να μπορούν να εξυπηρετήσουν αυτές τις διαφοροποιήσεις.

Ποιες είναι οι σημαντικότερες επιπτώσεις της PSD για τις επιχειρήσεις

Η υιοθέτηση της Οδηγίας θα επιφέρει μια σειρά από επιπτώσεις στη λειτουργία των επιχειρήσεων και αναμφίβολα η προσφερόμενη πλούσια πληροφόρηση και διαφάνεια στις παρεχόμενες υπηρεσίες πληρωμών θα βοηθήσει την επιχείρηση να κατανοήσει καλύτερα τις πηγές κόστους και έτσι να επιλέξει τις συναλλαγές και τις τράπεζες που προσιδιάζουν καλύτερα στις επιχειρηματικές της ανάγκες.

Οι σημαντικότερες επιπτώσεις της PSD για τις επιχειρήσεις είναι, μεταξύ των άλλων, η εκμετάλλευση της διαφαινόμενης αύξησης του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών, ώστε να επιτύχουν την αναμενόμενη μείωση του χρόνου εκτέλεσης και του κόστους πραγματοποίησης των συναλλαγών πληρωμών, η αύξηση του πλήθους των εντολών ηλεκτρονικής πληρωμής με τη μεγιστοποίηση της χρήσης του straight-through processing (STP) και η ανάγκη τροποποίησης των συμβάσεων που έχουν με τις τράπεζες με τις οποίες συνεργάζονται προκειμένου να εξασφαλισθούν οι επιβαλλόμενες από την Οδηγία ρυθμίσεις.

Η τυποποίηση του περιεχομένου των μηνυμάτων των πληρωμών που καθιέρωσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών για τις εντολές πληρωμής και τις άμεσες χρεώσεις στα Πλαίσια δημιουργίας του SEPA θα οδηγήσει τις επιχειρήσεις στην ανάγκη τροποποίησης των ηλεκτρονικών εφαρμογών με τις οποίες διαχειρίζεται τις πληρωμές.

Επίσης θα υπάρξει ανάγκη της τροποποίησης των αρχείων των επιχειρήσεων για τη συλλογή και καταχώρηση των BIC και των IBAN των πελατών και των προμηθευτών τους που είναι ένα ουσιαστικό βήμα που θα βοηθήσει τις επιχειρήσεις στη συνεργασία τους με τις τράπεζες για τη μεγιστοποίηση της χρήσης του straight-through processing (STP) και των πλεονεκτημάτων που τους προσφέρει η PSD και ο SEPA.

Συμπέρασμα

Η υιοθέτηση της Οδηγίας, σε συνδυασμό με τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται για τη δημιουργία του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ σε λίγα χρόνια θα αλλάξει εντελώς το επιχειρηματικό τοπίο των παρεχομένων από τις τράπεζες υπηρεσιών πληρωμών σε όφελος των χρηστών και θα συμβάλει σημαντικά όχι μόνο στη μείωση του κόστους των παρεχομένων υπηρεσιών αλλά και στη σημαντική βελτίωση της ποιότητας και της ασφάλειας τους.